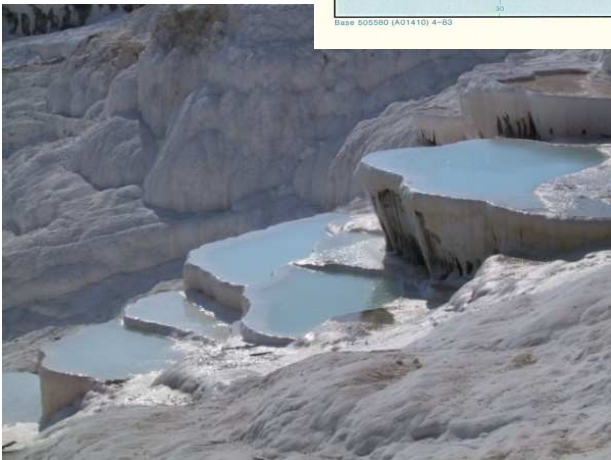

RYNEK TURYSTYCZNY TURCJI

Monika Mróz
V Z TiR

SPIS TRESCI

ROZDZIAŁ I – WPROWADZENIE	3
1.1 Informacje Ogólne	3
1.2 Przed Wyjazdem	7
1.3 Warunki rozwoju turystyki	8
ROZDZIAŁ II – ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO TURCJI ..	17
2.1 Przyjazdy	17
2.2 Przychody z turystyki	18
2.3 Cel Podróży	20
2.4 Wyjazdy Turków poza obręb swojego kraju.	21
2.5 Wycieczki Turków w obrębie swojego kraju.	22
2.6 Hotel	23
2.7 Możliwości inwestycyjne	25
ROZDZIAŁ III – ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO DLA POLSKI.	31
3.1.1 Przyjazdy w 2007 roku.	31
3.1.2 Przyjazdy do Polski w latach 1999 – 2006	31
3.2 Zakwaterowanie.	32
ROZDZIAŁ IV – PODSUMOWANIE	34
BIBLIOGRAFIA	36
SPIS TABEL	37

ROZDZIAŁ I – WPROWADZENIE

1.4 Informacje Ogólne:

Turcja (tur. *Türkiye*, Republika Turecka – *Türkiye Cumhuriyeti*) – państwo położone w Azji na półwyspie Azja Mniejsza, a częściowo również w Europie ze stolicą w Ankarze. Część europejska – Tracja stanowi 3% powierzchni i oddzielona jest od części azjatyckiej morzem Marmara oraz cieśninami Bosfor i Dardanele. Graniczy z czterema morzami od północy otacza ją Morze Czarne, od zachodu Morze Egejskie i morze Marmara, a od południa Morze Śródziemne – nazywane w języku tureckim Morzem Białym oraz z 8 państwami od kierunku północno – wschodniego z Gruzją (252 km), od wschodu Armenia (268 km), Azerbejdżanem (Nachiczewan 9 km), Iranem (499 km), od kierunku południowo – wschodniego Irakiem (331 km), od południa Syria (822 km), od zachodu z Grecją (206 km), od kierunku północno – zachodniego z Bułgarią (240 km)

Turcja zajmuje powierzchnię 780,5 tys. km², którą zamieszkują ok 69,7 mln mieszkańców, co oznacza, że gęstość zaludnienia Turcji wynosi 88 osób/km². Przyrost naturalny: 1,09%, 50,5% ogółu mieszkańców stanowią mężczyźni, 49,5% - kobiety, średnia długość życia: mężczyźni 70 lat, kobiety 75 lat, analfabetyzm: 13,5%. Skład etniczny: Turcy (86%), Kurdowie (11%), Arabowie (2%), Ormianie. (2005)

Wyznania: muzułmanie (gł. sunniti) 99% (statystyki oficjalne nie wyróżniają alewitów i traktują ich jako sunnitów; szacuje się, że alewici stanowią 25-30% populacji Turcji) Oficjalne liczby są jednak nie do końca prawdziwe, gdyż każdy mieszkaniec Turcji, jeżeli nie deklaruje się jako wyznawca innej religii, automatycznie zaliczany jest do muzułmanów. Nie ma tam czegoś podobnego do wystąpienia z kościoła chrześcijańskiego, toteż ateści i agnostycy oficjalnie uznawani są za muzułmanów. Wymagana jest po prostu przynależność do jakiegokolwiek religii. Z tego powodu liczba mieszkańców Turcji, niewyznających żadnej religii, jest nieznana. Regularnie brak również z urzędowych tureckich statystyk Greków, Bułgarów, Albańczyków, Adżarów, Gruzinów i Ormian, którzy stanowią znaczną część mieszkańców. Podobnie statystyki wyznaniowe zupełnie pomijają chrześcijan, a przecież obok Ormian i Greków, żyją tu staro chrześcijanie: Asyryjczycy i Syryjczycy oraz Koptowie.

Symbolika flagi znajduje wyjaśnienie w legendzie o czasach wojny turecko-greckiej (1920-1922). Po zaciętych walkach tureccy żołnierze szukali nocą na polu bitwy swych poległych towarzyszy. Znaleźli ich w kałużach krwi. Jasno świecił księżyc i gwiazda polarna.

Niektóre źródła podają, że Turcja nie posiada narodowego godła, inne, że godłem tym jest znajdujący się na fladze półksiężyc i gwiazda. Powszechny w Turcji wizerunek wilka nie jest oficjalnym symbolem państwowym. Jest on używany przez Turków w formie gestu gdy chcą okazać swój patriotyzm, np. na stadionach sportowych. Złączone trzy palce: kciuk, środkowy i serdeczny a uniesione w górę wskazujący i mały mają wyobrażać głowę wilka, którego siła polega na tym, że dzieli się on ze swoimi pobratymcami, tzn. nie jest sam, ale żyje w grupie.

Na podstawie konstytucji z 1982, republika wielopartyjna z jednoizbowym parlamentem - Wielkim Zgromadzeniem Narodowym z 550 miejscami. Członkowie parlamentu wyłaniani są w głosowaniu powszechnym przeprowadzanym co siedem lat. Głową państwa jest prezydent wybierany przez Zgromadzenie Narodowe spośród jego członków, na siedmioletnią kadencję, obecnie to stanowisko zajmuje **Abdullah Gül**. Prezydent powołuje premiera (również ze składu parlamentu) oraz za jego rekomendacją, członków rządu. Obecnym premierem Turcji jest **Recep Tayyip Erdoğan**.

Zdj. 1 prezydent Turcji Abdullah Gül.

Zdj. 2 premier Turcji Recep Tayyip Erdoğan

Turcja jest podzielona na 81 prowincji (tur. *vilayet*; il; l. mn. *iller*). Każda prowincja dzieli się na podprowincje (tur. *ilçe*; l. mn. *ilçeler*). Prowincje mają zazwyczaj nazwę miasta, które jest jego stolicą, wyjątek stanowią: Hatay (stolica Antakya), Kocaeli (stolica İzmit) i Sakarya (stolica Adapazarı).

Mapa 2 – podział administracyjny Turcji

Waluta: funt turecki (lir turecki TL)

Język: turecki. Inne języki: kurdyjski, arabski

Różnica czasu do Polski plus 1 godzin

Położenie geograficzne:

Półwysep Azji Mniejszej zajmuje Wyżyna Anatolijska wypełniona słonymi jeziorami i bagnami. Wzdłuż wybrzeża i na południu Góry Pontyjskie (najwyższy szczyt Kaçkar Dağı, 3937 m n.p.m.) i Taurus (Demirkazık, 3756 m n.p.m.). Na wschodzie Wyżyna Armeńska (obszar aktywny sejsmicznie) z najwyższym szczytem Turcji - Araratem (5165 m n.p.m.). Europejską część Turcji pokrywają urodzajne, pagórkowate równiny południowej części Niziny Trackiej (Nizina Dolnotracka), otoczone niskimi górami.

Klimat Turcji: podzwrotnikowy, śródziemnomorski i kontynentalny (we wnętrzu kraju). W górach wieczne śniegi. Średnia temperatura powietrza i średnie opady dla stolicy kraju wynoszą: w styczniu 0°C i 33 mm, w lipcu 23°C i 13 mm.

AVERAGE AIR AND WATER TEMPERATURES FOR MAJOR REGIONS IN °C													
City	Air / Water	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
Antalya	Air	10	11	13	16	20	25	28	28	25	20	15	12
	Water	17	17	17	18	21	24	27	28	27	25	22	19
Izmir	Air	9	10	11	16	20	25	28	27	23	18	15	10
	Water	11	11	12	15	20	24	26	26	24	21	17	13
Istanbul	Air	5	6	7	12	16	21	23	23	20	16	12	8
	Water	9	7	8	11	15	20	23	23	21	17	14	11
Trabzon	Air	6	6	7	11	15	20	22	22	19	15	12	9
	Water	10	9	9	10	14	20	25	25	24	20	16	13
Ankara	Air	0	1	5	11	16	20	23	23	18	13	8	2
Erzurum	Air	-9	-7	-3	5	11	15	20	20	15	9	2	-5
Diyarbakır	Air	2	2	2	14	19	26	31	31	25	17	10	4

Tabela 1 – Średnie temperatury powietrza i wody poszczególnych miejscowości

Główne rzeki: Kyzył Irmak (Kizilirmak) i Sakarya (uchodzące do Morza Śródziemnego), Eufrat i Tygrys (do Zatoki Perskiej). Liczne jeziora, z których największe to Wan i Tuz.

Roślinność półpustynna i stepowa, na wybrzeżu makia, w górach lasy pokrywające 26% powierzchni kraju. Świat zwierzęcy reprezentują m.in.: niedźwiedzie brunatne, sarny, jelenie, dziki oraz z ptaków - flamingi.

Główne miasta: Stambuł (ok. 12 mln mieszkańców), Ankara (ok. 3 mln mieszkańców),

Izmir(ok. 2,5 mln mieszkańców), Adana(ok. 1,2 mln mieszkańców),

Bursa(ok. 1,5 mln mieszkańców), Gaziantep (ok. 1 mln mieszkańców), Konya (ok. 900 tys. mieszkańców)

Gospodarka

Turcja jest jedną z dwudziestu największych gospodarek świata, na co wpływ ma głównie wielkość tego kraju. PKB na głowę mieszkańca wynosi około 9 000 dolarów. Od czasów przejścia rządów przez Partię Sprawiedliwości i Rozwoju i poradzenia sobie z kryzysem finansowym z roku 2001 Turcja znajduje się w fazie wyjątkowo dynamicznego wzrostu gospodarczego.

Rolnictwo w Turcji jest jednym z 6 całkowicie samowystarczalnych pod względem żywnościowym krajów świata. Rolnictwo wytwarza ok. 10% produktu krajowego brutto Turcji. Zatrudnienie w tym sektorze znajduje około 1/3 siły roboczej. W Turcji istnieje ponad 3 miliony gospodarstw rolnych. Jedynie 6% z nich ma powierzchnię większą od 20 ha. Turcja jest jednym z pięciu największych producentów: bawełny, soczewicy, cebuli, buraków cukrowych, tytoniu, pomidorów, arbuźów, jabłek, winogron, orzeszków pistacjowych, orzechów włoskich, oliwek oraz owczego mleka. Jest zarazem największym na świecie wytwórcą orzechów laskowych, moreli i fig. Obecnie sektor rolniczy wspierany jest przez rząd przy pomocy tych samych instrumentów, jakimi posługuje się Unia Europejska. Skala wsparcia jest również porównywalna.

Przemysł

Turcja posiada znaczne zasoby surowców mineralnych, zwłaszcza rud metali. Wydobywanie rud żelaza (Divriği we wschodniej Anatolii), chromu (Seydişehir na południu kraju – Turcja należy do głównych światowych producentów chromu), boksytów, rud miedzi (Murgul), cynku i ołowiu. Z surowców energetycznych eksploatuje się węgiel brunatny (zachodnia Anatolia), węgiel kamienny (zagłębienie Ereğli - Zonguldak) i ropę naftową w pobliżu granicy z Syrią (główny ośrodek Batman). Z surowców chemicznych wydobywa się: fosforyty, sól kamienną i siarkę. 39% energii elektrycznej dostarczają elektrownie wodne (największe Keban i Atatürk — zbudowane w 1992 na Eufracie), 61% węglowe i naftowe. Produkcja energii elektrycznej na 1 mieszkańca — 1296 kWh (2000). Do najstarszych i najlepiej rozwiniętych gałęzi przemysłu przetwórczego należą: przemysł spożywczy (cukrowniczy, mleczarski, tytoniowy) oraz włókienniczy i odzieżowy, wykorzystujące surowce krajowe. Od lat 60. rozwój hutnictwa żelaza (głównie ośrodki: Karabük, Ereğli), miedzi (Ergani, Stambuł) oraz aluminium, przemysłu maszynowego i zbrojeniowego, środków transportu (montownie samochodów, ciągników, budowa statków), sprzętu gospodarstwa domowego, chemicznych (m.in. produkcja nawozów sztucznych), cementowego i rafineryjnego (w portach dowozowych ropy naftowej: İzmit oraz w Batman). Powszechnie rozwinięte rzemiosło: dywany, biżuteria, wyroby metalowe, ceramika, wyroby skórzane. Największa koncentracja zakładów przemysłowych w regionie północno-zachodnia: Stambuł – Ereğli – Izmir, ponadto w rejonie Ankary i na południowo-wschodniej: Adana – Gaziantep – Antakya.

Turystyka

Jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi gospodarki Turcji jest turystyka. Najwięcej turystów przyjeżdża z Niemiec, Rosji, Holandii, Belgii, Białorusi, Francji i Wielkiej Brytanii. Wpływy z turystyki wynoszą 3,6 mld dolarów. Główne ośrodki turystyczne to: kurorty nad wybrzeżem morza Egejskiego i morza Śródziemnego (Bodrum, Kuşadası, Antalya, Alanya), Stambuł, Kapadocja oraz zabytki kultury antycznej: Troja, Milet, Efez, Hierapolis, Pergamon, Izmir i inne.

Komunikacja

Sieć komunikacyjna w Turcji jest w rozbudowie. Około 63 tysiące km. dróg o twardej nawierzchni, w budowie 1250 km. autostrad – m. in. od granicy bułgarskiej do Ankary. Drogi łączą Turcję z Bułgarią oraz Syrią, Iranem i Irakiem. Europejską i azjatycką część kraju łączą 2 mosty na Bosporze w Stambule. 8,4 tysięcy km. linii kolejowych, w większości jednotorowych. Nośność floty handlowej — 7,1 mln DWT. Główne porty morskie (przeładunek powyżej 1 mln ton): Stambuł nad cieśniną Bosfor, Zonguldak, Ereğli i Samsun nad Morzem Czarnym, Izmir i İzmit nad Morzem Egejskim i Mersin, İskenderun nad Morzem Śródziemnym. Rozwinięta żegluga kabotażowa, połączenia promowe między europejską i azjatycką częścią kraju (Cieśnina Bosfor, z Cyprzem i wyspami greckimi (Rodos, Samos, Chios).

1.5 PRZED WYJAZDEM:

O czym turysta wyjeżdżający do Turcji wiedzieć powinien

Indywidualnie czy z biurem

Turysta przylatujący na okres krótszy niż miesiąc dostaje wizę w formie znaczka wklejanego na granicy do paszportu. Opłata za znaczek wynosi 15 dolarów albo 10 euro.

Zdrowie

Jadąc do Turcji na wczasy, nie trzeba obawiać się chorób typu malaria, czy ameba. Najwięcej problemów jest ze słońcem - udary i poparzenia od nadmiernego opalania się, to najczęstszy powód spotkań z miejscowymi lekarzami. Niektóre osoby mają problemy z układem trawiennym, co jest zwykle spowodowane inną niż u nas florą bakteryjną wody (profilaktycznie warto zabrać ze sobą leki przeciwbiegunkowe).

Pieniądze

Lir tureckich w Polsce nie kupimy, ale na miejscu nie ma problemów z wymianą (można to zrobić w bankach, kantorach, na niektórych pocztach, no i w hotelach, choć w tym przypadku raczej po gorszym kursie). Po przeprowadzonej niedawno denominacji Turcja ma aktualnie dwie waluty - tzw. stare liry (1 dolar to 1339000 starych lirów) oraz nowe liry (1 USD=1,33 TRY).

Bezpieczeństwo

Niebezpieczeństwo zamachów terrorystycznych nie jest większe niż w innych państwach. Największe niebezpieczeństwo i tak niosą z sobą tureccy kierowcy, nie zawsze przejmujący się przepisami drogowymi.

Zagrożenie przestępczością jest niższe niż u nas, aczkolwiek zwłaszcza w Stambule lepiej uważać na portfel,

Jedzenie

Turecka kuchnia jest naprawdę znakomita! Nie zarzekajmy się, że nie lubimy baraniny. W Turcji przyrządza się ją dużo lepiej niż u nas! Nie liczymy natomiast na wieprzowinę - muzułmanie tego mięsa nie spożywają. Na pewno za to mamy szansę najeść się owoców, natomiast słodkie, przesiąknięte syropem ciasta nie wszystkim Polakom odpowiadają. Z napojów mamy okazję spróbować, jak smakuje turecka herbata (ciemna, bardzo mocna), herbata jabłkowa (typowo pod turystów), parzona w tygielku kawa "po turecku" (z fusami, choć jest też i rozpuszczalna "nescafe"), świetnie gaszący pragnienie ayran (rozwodniony jogurt) i bardzo dobre lokalne piwa (najlepsze - Efes).

Turecka etykieta

* Wybierając się do wiosek położonych z dala od typowych ośrodków turystycznych, a już szczególnie wchodząc do meczetu, należy być stosownie ubranym - szorty i koszulki bez rękawków są nie na miejscu!

*Turcja to kraj gdzie powszechne jest dawanie napiwków (tzw. bakszysz). Liczą na to zwłaszcza kelnerzy, obsługa hotelu i przewodnicy.

* Uważajmy z komentarzami po polsku - wielu Turków całkiem dobrze kojarzy nasz język.

1.6 Warunki rozwoju turystyki:

Atrakcje turystyczne:

Turcja to przede wszystkim niezwykle orientalna kultura z całym bogactwem zabytków, interesujących miejsc, i gorących plaż, egzotyczna roślinność i ciepłe, błękitne morze zapraszające do kąpieli. Turcja jest nie tylko prawdziwym rajem dla zwolenników aktywnego wypoczynku, ale również niezwykle pociągającym miejscem dla ludzi interesujących się relikdami przeszłości i kulturą islamu. Bliskość błękitnego morza, gorącego piasku plaż i egzotycznej roślinności w niesamowity sposób zestawionej z obecnością rozciągających się ogromnych masywów górskich Taurusu i Gór Pontyjskich sprawia, że przed odwiedzającym Turcję turystom rysuje się krajobraz niezwykle i zachwycający. Wrażenie pogłębiają pnące się ku niebu strzeliste wieżyczki meczetów i zabytkowych budowli w stylu arabskim. Jeśli mamy ochotę na beztroski wypoczynek na plaży - mamy do dyspozycji wybrzeże Morza Egejskiego, Wybrzeże Likijskie oraz najchętniej odwiedzaną Riwierę Turecką z takimi kurortami turystycznymi jak Side czy Alanya. Będąc w Turcji nie można też zapomnieć o tym, że to właśnie tureckie miasta, takie jak Stambuł, Efez, Hierapoliz i Afrodyzja są pierwotnymi ogniskami wielkich cywilizacji. Stambuł - dawna rezydencja wielkich sułtanów zachwyca przepychem i orientálną architekturą - to tutaj znajdują się światowej klasy zabytki - Pałac Topkapi, Hagia Sophia i Błękitny Meczet. Tutaj też aż roi się od bardzo ważnych dla tradycji tureckiej tradycyjnych tureckich łaźni. A w ten niezwykle bogaty i zróżnicowany krajobraz i kulturową mozaikę zgrabnie wkomponowane są ruiny starożytnych budowli, które z pewnością zachwycą niejednego badacza tajemnic i zabytków przeszłości.

KULTURA I ZABYTKI

Turcja to również kraj wielkich kontrastów, tutaj bowiem spotykają się liczne kultury i ludy, a swoista mieszanka archaiczności zakłótej w zabytkach kultury i sztuki w ciekawy sposób łączy się z najnowszymi osiągnięciami techniki i nowoczesnymi ośrodkami turystycznymi, które odwiedzającym Turcję turystom oferują szereg luksusowych hoteli i apartamentów. Ten niezwykle kraj położony na styku dwóch kontynentów Europy i Azji to nie tylko bogactwo pradawnej cywilizacji, unikatowe zabytki islamskie i europejskie, ale coś jeszcze - kultura, kryjąca w sobie tajemnicę, w naturalny sposób zespolona z religią islamu i specyficzną, odmienną od naszej tradycją i obyczajowością. Tym, którzy naprawdę chcą poczuć ducha Turcji, polecamy wycieczkę do Istambułu. Na tamtejszym bazarze (Grand Bazaar) znajdziemy ślady tureckiej sztuki i obyczajowości zakłóte w tysiącu świecidełek, barwnych dywanach i chustach oraz oryginalnych pamiątkach.

REGIONY TURYSTYCZNE TURCJI:

1. REGION MORZA EGEJSKIEGO

Jeżeli mówi się, że najbardziej malownicze widoki w Anatolii można znaleźć na wybrzeżach Anatolii, nie można być oskarżonym o przesadę. Według Herodotusa, wybrzeża Morza Egejskiego „mają najpiękniejsze niebo i najbardziej przyjazny klimat”. Zatoki i półwyspy, zatoczki i złote plaże rozciągają się na całą długość pięknego wybrzeża. W tym regionie gdzie miały miejsce niezliczone wydarzenia mitologiczne, prawie na każdym kroku spotkacie teatry, świątynie i miejsca widowiskowe starożytnych miast. Troja uwieczniona przez Homera i Pergamum (Pergamon), ośrodek kultury i sztuki oraz stolica jednego z najbardziej wpływowych królestw są położone na terenach Morza Egejskiego. Prowincje znajdujące się na terenie Morza Egejskiego to: Afyon, Aydın, Denizli, Izmir, Kütahya, Manisa, Muğla i Uşak.

Położone w Zatoce Edremit, na styku pięknego morza, źródeł Akçay i lasu sosnowego, malownicze Ayvalık zwane było „Riwierą Gaju Oliwnego”. Kiedy opuszczamy wybrzeża zatoki i kierujemy się na południe mijając niezliczoną liczbę wspaniałych kurortów wakacyjnych, przybywamy do Foça, znanego z bohaterskich żeglarzy tureckich, którzy tu stacjonowali. Jeżeli chcesz zobaczyć Sardis, stolicę bogatego lidyjskiego króla Krezusa, musisz wjechać nieznacznie w głąb. Również robienie zakupów na ruchliwych targach będzie przyjemnym doświadczeniem. Półwysep Çesme ze swymi wspaniałymi wodami, cudownymi plażami oraz gorącymi źródłami leży na zachód od Izmir.

Wśród najbardziej znanych miast świata starożytnego, Efez był jednym z największych miast ery rzymskiej. Bogactwo wszystkich bogactw kultury jońskiej, Efez posiadał opinię filozofii i krytycznego myślenia. Świątynia Artemis, jedno z siedmiu cudów świata, jak również niezliczona ilość posągów, teatrów, bibliotek, rynków i mniejszych świątyń była symbolem sławy miasta. Dalej na południe zobaczysz starożytne miasto Prien, zbudowane zgodnie z planem geometrycznym wyznaczonym przez doskonałego architekta Miletu, Hipodamosa. Milet był świetnym ośrodkiem handlu i myśli w świecie starożytnym oraz miały tam miejsce ważne dokonania natury naukowej i innej. Pobliski Didim, chociaż nieuważany za miasto starożytne, jest nadal słynny ze swej wspaniałej świątyni poświęconej Apollo.

Na trasie Izmir-Antalya, Aphrodisias (Geyre) był ważnym ośrodkiem kulturowym i ośrodkiem sztuki znanym ze specjalizacji w dziedzinie rzeźby. Na tej samej trasie znajdziemy znane Pamukkale. Przejechanie tędy bez zatrzymania i spojrzenia na to miasto jest niemożliwe. Gorące źródła bogate w wapń wypływające z gór, stworzyły istne dzieło sztuki. Tutaj można wziąć kąpiel w wodach zdrojowych przyglądając się naturalnemu zjawisku, które nie znajduje porównania. Ruiny starożytnego miasta Hierapolis leżą na tyłach góry wapiennej. Kiedy chodzi o kurorty wakacyjne, pierwsze miejsca, które przychodzą do głowy w południowej części regionu Morza Egejskiego to: Bodrum, Marmaris, Datça, Köyceğiz i Fethiye.

2. REGION MORZA MARMARA

Wzgórza o różnych wielkościach, pola słoneczników i winnice aż po horyzont i Trakya stanowiąca europejską część Turcji. Region oddzielony jest od Anatolii Cieśniną Bosforą, Morzem Marmara i Dardanellami. Podróżnik z Europy po przyjeździe do Edirne najpierw spotyka arcydzieło Architektury Otomańskiej. Miasta wchodzące w skład tego regionu to: Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Edirne, Stambuł, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ i Yalova.

Region Marmara miał burzliwą przeszłość. 481 lat przed narodzinami Jezusa, podczas II Wojny Perskiej, Król Perski Xerxes zbudował most nad Cieśniną Dardanele pomiędzy Abydos i Sestos. W tym samym miejscu miał miejsce romans Leander i Hera, którzy zostali pochowani w wodach cieśniny. To właśnie tutaj – Mustafa Kemal odniósł pierwsze znaczące zwycięstwo przeciwko siłom wroga podczas I Wojny Światowej.

Tętniące życiem miasto Izmit z sadami owocowym i ogrodami warzywnymi stanowi obecnie centrum przemysłowe. Tuż obok znajduje się Hereke, znane ze swych dywanów.

Miasto Gebze, na północ od Morza Marmara, skrywa bardzo bogatą przeszłość a miasto Iznik, odrestaurowane w czasach Ottomana ze swymi ceramicznymi płytkami, jest na pewno warte zobaczenia. Obszar na którym uprawia się jedwab, Bursa, była pierwszą stolicą imperium otomańskiego. W tej miejscowości, którą utożsamia się z bujną zielenią, warto zwiedzić następujące miejsca: Zielony Meczet (Yesil Cami), Zielony Grobowiec (Yesil Turbe) i wspaniałe ogrody, Wspaniały Meczet (Ulu Cami), Meczet Emira Sultana i Yildirim oraz Muzeum Etnografii.

Pierwszy w kraju kurort zbudowano na Górze Uludağ, która wznosi się na południu miasta. Tekirdağ, gdzie znajdują się piękne przykłady architektury otomańskiej i rozległe plaże, jest znane ze swoich winnic i festiwali wina. Balıkesir stanowi centrum rozległego i ważnego regionu. Na północ położony jest Gonen ze swymi znanymi gorącymi źródłami i portem handlowym Bandırma. Po Stambule, wspomniany port jest największym na Morzu Marmara. Na wybrzeżach Jeziora Manyas obok Bandirmy znajduje się Park Narodowy „Ptasi Raj” (Kuscenneti). Na wybrzeżu Morza Marmara znajduje się mnóstwo pięknych plaż i kurortów wakacyjnych. Wśród nich są:

Cinarcik, Armutlu, Gemlik, Mudanya, Erdek, Wyspy Marmara i Avsa, Denizkent, Sarköy, Silivri i Yalova, teren znany z gorących źródeł

3. REGION ŚRÓDZIEMNOMORSKI

Na południe od majestatycznych Gór Taurus, leżą wybrzeża Morza Śródziemnego ze swymi plażami o znakomitym piasku, niezwykle piękna widokami, wieloma starożytnymi ruinami, ukrytymi jaskiniami i przyciągającymi turystów szlakami wakacyjnymi. Tutaj historia i mitologia nierozłącznie się przeplatają i jest wiele legend na dowód tego faktu. Proszę pozwolić, że podzielę się dwiema legendami. Potwór Chimera, który zjeje ogniem, powinien mieszkać w górach na zachód od Antalya. Bohater Bellerofontes odciął potworowi głowę za pomocą miecza. W dzisiejszych czasach, ogień który wydostaje się z ziemi na południowo-wschodnich stokach Góry Olympus (Tahtali Dagi) nadal uważany jest za ogień wydostający się z paszczy Chimery. Druga legenda związana jest z nieszczęśliwym kochankiem – Apollo, bogiem sztuki. Apollo zakochuje się w pięknej dziewczynie o imieniu Daphne, jednakże dziewczyna nie odpowiada na jego zaloty. Pewnego dnia podczas pogoni za Daphne w rejonie położonym blisko Antakya, stopy Daphne zamieniają się w korzenie drzewa a jej dłonie i ramiona stają się gałęziami i konarami i zamienia się ona w drzewo laurowe, które w języku tureckim zwane jest 'defne'. Zgodnie ze wczesnymi źródłami, Święty Paweł urodził się w mieście Tars (Tarsus) a mitologiczny Święty Mikołaj faktycznie urodził się w miejscowości Patara. Tam mieszkał a zmarł w mieście Kale. Wybrzeża Morza Śródziemnego są w taki sam sposób pełne starożytnych dzieł człowieka jak wybrzeża Morza Egejskiego. W starożytnym regionie na zachód od Antalya, zauważalne jest niezrównane piękno miast położonych na wzgórzach, Termessos i Arikand jak również na wybrzeżu takie jak: Olimpos, Kale, Kekova i Kas. Starożytne miasta Perge, Aspendos i Side położone są na przybrzeżnej równinie na wschód od Antalya, zwane 'Pamphylia'. Antalya jest jednym z najważniejszych miast śródziemnomorskich i jednym z najcieplejszych wakacyjnych miejsc z plażami Konyaalti na zachód i plażami Lara na wschód leżącymi u podnóża masywnego łańcucha górskiego Antalanya. Jest to atrakcyjny szlak wakacyjny z ulicami wzdłuż których rosną palmy, wieloma miejscami noclegowymi, restauracjami, wieloma rozrywkami nocnymi i przytulną mariną. Symbolem miasta, założonego w II wieku p.n.e. jest Yivli Minaret datowany na okres Seldżucki. Wodospad Asagi Düden na wschód od Antalya przelewa się nad ogromnymi głazami do morza. Na zachód od Antalyi położone jest ładne miasteczko Kemer, znane ze swych

piaszczystych plaż otoczonych lasami sosnowymi i górami. Następne duże miasto na wschód od Antalii to Alanya – panoramiczne miasto portowe na południowych zboczach majestatycznych Gór Taurus otoczonych gajami pomarańczowymi, cytrynowymi i bananowymi. Wykorzystywane przez Sułtana Selçuk, Allaaddina Keykubat jako rezydencja zimowa, Alanya posiada wiele portów, które pochodzą z tej samej ery a samo miasto było najbardziej rozwiniętym na całym świecie w tym okresie. Znanie jest również z IX w. zamku i czarujących plaż. Obok Anamur położony jest średniowieczny zamek. Usytuowany jest pomiędzy dwiema plażami i jest z pewnością najwspanialszy ze wszystkich zamków położonych wzdłuż wybrzeża. Droga z Anamur do Silifke z nieskończonymi zakrętami i wirażami prowadzi szlakiem pełnym przybrzeżnych widoków zapierających dech w piersiach. Zniszczone jaskinie tuż obok Narlikuyu zostały nazwane „Raj i Piekło” (Cennet ve Cehehhem). „Raj”, który jest całkiem duży, mieści wewnątrz również mały kościół. Zamek 'Kizkalesi', który usytuowany jest na wodzie po drugiej stronie zamku Korykos, wydaje się wynurzać z morza.

Dwie niespodzianki, które położone są na drodze do Mersin to Kanlıdivane i Viransehir, dwa stare miasta rzymskie. Ze swymi cudownymi parkami, bulwarami plażowymi, portem handlowym i wolną strefą handlową, Mersin jest jednym z najnowocześniejszych miast na terenie śródziemnomorskim. Na wschód od Tarsu, równina 'Çukurova' jest żyznym regionem rolniczym szczególnie znanym ze zbiorów bawełny. Po środku równiny założono miasto Adana, bogate miasto z rozwiniętym ogromnym przemysłem włókienniczym. Wschód regionu to Równina Dörtöl (Issos) gdzie Aleksander Wielki pokonał króla Persji, Dariusza. W wyniku zwycięstwa, założono miasto portowe noszące jego imię i obecnie miasto nazywa się Iskenderun. Opuszczając Iskenderun na południowy-wschód, droga prowadzi przez Belen Pass do Antakya (Antioch). Ta pierwsza społeczność Chrześcijan założona przez Świętego Piotra nadała m. Antakya wyjątkowego znaczenia religijnego. Pierwsze kazania wygłaszano w jaskini poza miastem. Dziś jest zwiedzana przez licznych turystów jako miejsce pielgrzymki. Antakya posiada również wiele pięknych eksponatów w swoim muzeum. Kahramanmaraş jest kolejną prowincją regionu śródziemnomorskiego oczekującą „na odkrycie”. Choć jej kuchnia w pewnym stopniu przypomina kuchnię sąsiednich regionów i często subtelne smaki kuchni Kahramanmaraş z napojem z orchidei (salep), jej znane na całym świecie lody sporządzone na bazie mleka koziego i krowiego i różnorodne przyprawy wraz ze złożonym srebrem, skórą i pracami wykonanymi z miedzi, które znane były w całym imperium ottomańskim, są nadal żywe i oferują zwiedzającym wyjątkowe wrażenia.

4. Wschodnia i Południowo-Wschodnia Anatoli

Ze swymi wysokimi łańcuchami górskimi, odległymi równinami, jeziorami i korytami rzek tonącymi w kolorach oraz przy pomocy tureckiej architektury, ten region Anatolii wskrzesza historię. Sivas, Divrigi, Erzurum, Battalgazi, Harput i Ahla, wszystkie miasta w tym regionie stanowiły ważne ośrodki sztuki Seldżuckiej. We wschodniej Anatolii położone są miasta: Agri, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkari, Kars, Malatya, Mus, Tunceli, Van, Ardahan i Igdir, podczas gdy na południowym-wschodzie znajdują się największe miasta: Adiyaman, Diyarbakir, Gaziantep, Mardin, Siirt, Sanliurfa, Batman, Sirnak i Kilis. Podróżując, można zauważyć że wschód stanowi największe wyzwanie z ogromnymi odległościami pomiędzy miejscowościami, skrajnościami klimatycznymi i mniejszą liczbą udogodnień, jednakże jest to wystarczająco rekompensowane przez odległe piękno, stosunkowo zachowany krajobraz i oczywiście gościnność ludzi.

Miasto Erzurum położone jest na wysokości 1950 metrów a na jego obszarze znajdują się szkoły religijne, grobowce i meczety z okresu Seldżuckiego i ottomańskiego. Kars, na dalekim północnym-wschodzie, znany jest z zamku a niedaleko Ocakli (Ani) odnajdziemy historyczne miasto o bogatej architekturze pochodzącej z X oraz XI wieku. Góra Ararat (Agri Dagı), której szczyt liczy 5165 metrów, jest znamienna dla wielu religii. Wierzy się, że po powodzi w której zginęła cała ludność, arka Noego dotarła, aby osiąść na Górze Ararat i gdy woda cofnęła się Noe wraz z rodziną osiedlili się na równinie Igdir. Gdy ich liczba wzrosła, rozdzielili się aby zamieszkać wzdłuż Tygrysu i Eufratu na drugiej części Anatolii. Igdir uważany jest za centrum, w którym powstało drugie pokolenie a następnie rozprzestrzeniło się na cały świat. Wspaniały kompleks pałacowy Ishak Pasa, z widokiem na Dogubeyazıt, który zarządca ottomański Ishak Pasa zbudował pod koniec XVII wieku. Położenie i wygląd zamku jest zachwycające. Zamek obejmuje część kuchenną, część mieszczącą meczety – oddzielne dla kobiet i mężczyzn. Jezioro Van jest jedną z głównych atrakcji kraju, powinno odbyć się wycieczkę po całym jeziorze, aby zaznać pełni piękna, włączając piękne sylwetki górskie, zatoki, plaże, wyspy i ważne ośrodki sztuki i kultury Turcji. Miasto Van, na południowym-wschodzie jeziora, było stolicą imperium Urartu a zamek Van, zbudowany około 1000 r. p.n.e. jest znakomitym przykładem tego okresu.

Na południu Van, miasto Edremit jest popularnym miejscem wakacyjnym znanym ze swych plaż, pól kempingowych i restauracji. Na wyspie Akdamar znajduje się muzeum, które w X wieku było kościołem. W miejscu, w którym Tygrys i Eufrat zbiegają się w kierunku Mezopotamii, przecinają ważny region Anatolii, który obejmuje miasta: Diyarbakir, Mardin, Adiyaman, Sanliurfa i Gaziantep, które są najstarszymi osadami kulturowymi w Anatolii. Na północ od Diyarbakir znajduje się Cayonu, najważniejsza osada pochodząca z ery neolitycznej. Ściany bazaltowe Diyarbakir, które ciągną się przez ponad 5 km stanowią najdłuższe ściany miasta w Turcji. Mardin jest jednym z niewielu miast, które zachowały tradycyjną estetyczną architekturę i jest unikalne również z powodu swojego niezwykłego położenia na szczycie wzniesienia.

Prorok Abraham, który jest ojcem trzech różnych religii, prawdopodobnie mieszkał w Sanliurfa i Harran a zatem miasta te uważane są za święte. Tama Atatürk'a, zbudowana w Bozova obok Sanliurfa, jest największą w Turcji i czwartą największą na świecie a obszar wokół Harran jest najbardziej rolniczo produktywnym regionem kraju. Gaziantep jest najważniejszym przemysłowym i rolniczym obszarem na południowym-wschodzie Anatolii i jest najlepiej znany ze swych wyjątkowych rodzajów kebabu, lahmacun, baklawy oraz pistacji Antep. Na północny-wschód od Adiyaman, na szczycie Góry Nemrut (Nemrut Dag) znajduje się mauzoleum wybudowane dla komageńskiego króla – Antiochusa I. Na wschód i zachód od grobowca, znajdują się tarasy gdzie przeprowadzano rytuały i oczywiście najbardziej znane ogromne posągi bogów, które prezentują się najlepiej podczas wschodu i zachodu słońca. Malatya jest znaczącym regionem przemysłowym i rolniczym położonym na niższym Eufracie, znanym ze swych moreli a XIII w. meczet Ulu Cami w Battalgazi ze swych pięknych glazurowanych kafli (ceramicznych płytek).

5. Region Morza Czarnego

Bujny i zielony przez cały rok, skaliste góry, zimne wody przybrzeża i plantacje herbaty, orzechów, tytoniu i kukurydzy. Morze Czarne stanowi unikalną część kraju. Głównym przemysłem jest rolnictwo, głównie dzięki wysokim opadom i suchemu latu, co sprzyja suszeniu orzechów na słońcu. Kultura, kuchnia, klimat a nawet dialekt różnią się w porównaniu z resztą kraju. Droga przybrzeżna ciągnie się od wschodu Stambułu do granicy z Gruzją. Miasta w tym regionie to: Amasya, Artvin, Bolu, Corum, Duzce, Giresun, Gumushane, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon Zonguldak, Bartini Karabuk. Akcakoca położona jest na odległym zachodnim wybrzeżu z niezliczoną ilością sadów orzechowych. Jadąc w kierunku wschodnim położony jest Safranbolu, z cudownym zbiorem starych domów ottomańskich a Devek znany jest ze specjalnie rzeźbionych lasek. Idąc dalej wzdłuż wybrzeża widzimy Inkum, Asmarę i Cakraz a następnie Sinop, który był portem przez 1000 lat i nadal jest jednym z największych w regionie Morza Czarnego. Miejscowość przejęła nazwę od królowej Amazonii – Sinope a miejscowa mitologia mówi, że kobiety-wojowniczk, zwane Amazonkami, przebywały na tym regionie. Obecnie, Sinope to ważny ośrodek przemysłowy i handlowy. Unye i Fatsa, na wschód od Samsun, stanowią popularne kurorty wakacyjne z naturalnym pięknem, plażami, bazą noclegową, polami kempingowymi i restauracjami. Ordu to czarujące miasto ze swymi sadami orzechowymi rozciągającymi się na mile we wszystkich kierunkach a 46 km na wschód położone jest Giresun gdzie znajduje się zamek wybudowany na stromym skalistym zboczu, będącym ponad miastem z widokiem na plażę. To tutaj rzymski generał – Lucullus po

raz pierwszy ujrzał wiśnie i sprowadził je do Europy. Trabzon to kolejny ważny port handlowy Morza Czarnego, który łączy się z portami w pozostałych państwach basenu Morza Czarnego. Zamek Trabzon powstał na terenie, który kształtem przypominał stół a architektura która rozwinęła się wokół zamku odzwierciedla style: bizantyjski, komageński i otomański. Najważniejszym budynkiem miasta jest Muzeum Ayasofya, którego wnętrze udekorowane zostało freskami a na zewnątrz można podziwiać płaskorzeźby.

Z Parku Botzepe i Muzeum Atatürk'a rozpościerają się doskonałe widoki panoramiczne miasta. Wewnątrz Altindere National Park niedaleko Macka, wybudowano Klasztor Sumela na wysokich klifach z widokiem na dolinę Altindere, założony w XIV wieku przez Alexiusa III. Wewnątrz klasztoru znajduje się kościół, biblioteka, wiele innych pomieszczeń i święte źródło.

Obszar wokół Rize jest najbardziej mokrym terenem w Turcji z pięknymi odcieniami zieleni oraz stanowi centrum produkcji herbaty tureckiej z plantacjami na wysokich tarasach. Hopa jest ostatnim portem tureckim przed granicą z Gruzją a na południe takim punktem jest Artvin. Miasto założono na wzgórzach tarasowych z widokiem na Rzekę Coruh, która znana jest z raftingu a na terenie prowincji znajdują się stare domy i kościoły gruzińskie.

6. Centralna Anatolia

Ten centralny region kraju obejmuje wiele interesujących miejsc. Obecnie, centrum współczesnego życia politycznego Turcji było centrum wielu ważnych kultur i cywilizacji w przeszłości. Miasta położone w regionie Ankary: Çankara, Eskisehir, Kayseri, Kirsehir, Konya, Nevsehir, Nigde, Sivas, Yozgat, Aksaray, Karaman i Kirikkale. Stolica Ankara usytuowana jest odważnie po środku Centralnej Anatolii. Najbardziej wzrokowo imponującą konstrukcją w mieście jest mauzoleum Anitkabir wybudowane dla Atatürk'a. Atatürk założył współczesną Republikę Turcji poprzez zwycięstwo w Wojnie o Niepodległość a następnie uczynił z Ankary stolicę. Ankara to współczesne miasto zaplanowane i zagospodarowane. Muzeum Cywilizacji Anatolii mieszczące się w Ankarze jest uznawane za najlepsze muzeum w kraju. W muzeum znajdziemy eksponaty pochodzące z cywilizacji Anatolii począwszy od 50 000 r. p.n.e. a kończąc na II wieku A.D. Na obszarze okalającym Ankarę można odnaleźć osady wczesnych cywilizacji Anatolii. Hetyci emigrowali do Anatolian Plateau z Kaukazu i założyli pierwsze królestwo w historii obejmując całą Anatolię od Morza Czarnego do Morza Śródziemnego oraz od Morza Egejskiego na wschód. Stolica imperium hetyckiego – Hattushash (obecnie Bogazkale) i drugie co do wielkości miasto – Shapinuva są położone na północny-wschód od Ankary w

provincji Çorum. Hattushash ze swymi masywnymi ścianami było miastem świątyni. Płaskorzeźby wszystkich bogów i bogiń hetyckich można zobaczyć w otwartej świątyni w Yazilikaya obok Hattushash. Yazilikaya było ważnym panteonem hetyckim. Alacahoyuk jest kolejną ważną osadą hetycką założoną obok Hattushash. Alacahöyük jest znany ze sfinksów, które można zobaczyć w bramach miasta.

W 1200 r. p.n.e., Frygowie dotarli do Anatolian Plateau z Europy. Stolica Frygów, Gordion, założono blisko Polatli na zachód od Ankary. Aleksander Wielki prawdopodobnie został władcą Azji z racji „rozwiązania” węzła gordyjskiego swoim mieczem. Grobowiec króla Frygów – Midasa, który według legendy wszystko czego dotknął zamieniał w złoto, położony jest obok Gordion. Nieopodal Eskisehir i Afyon jest wiele miast Frygów i ośrodków kultu religijnego. Teraz przejdźmy do ogromnej żyznej Równiny Konya na północnych zboczach Gór Taurus. Catalhöyük, jedno z najstarszych miast na świecie położone jest właśnie tutaj. To miasto, usytuowane na południowym-wschodzie od Konyi, należy do ery neolitycznej i było ważnym ośrodkiem kulturowym z wieloma świątyniami zdobionymi freskami przez miejscowych rzemieślników. Konya i sąsiadujące regiony znajdowały się pod rządami w erach: Chalkolitycznej, Bronzu, Hetyckiej, Frygów, Perskiej, Hellenistycznej, Rzymskiej Bizantyjskiej. Stało się stolicą Seldżuków w XII w. A.D. i konsekwentnie doświadczyło najważniejszego w swojej długiej historii okresu Renesansu. W XIII w. Konya została całkowicie odrestaurowana w stylu architektury Seldżuckiej. Wielki filozof turecki Mevlana, który stworzył swą filozofię w oparciu o ludzką miłość i wierzył, że mistyczna jedność z Bogiem ogła być osiągnięta poprzez ‘Sema’, wirujący taniec do muzyki wykonywanej przez derwiszów, mieszkał w Konya i rozbudował je.

Każdego roku w grudniu odbywa się w Konya ‘tydzień Mevlana’ który obejmuje występy ‘Sema’. Mevlana został pochowany ze swym ojcem Bahaeddin Veled w Zielonym Grobowcu (Yesil Turbe), który stał się symbolem miasta. Dom Derwiszów i Muzeum Mevlana przylegające do grobowca, są otwarte dla publiczności. Na południowy-zachód od Konya położone jest Jezioro Beysehir, nadal nieodkryty raj pełen naturalnego piękna. Na południowy-zachód od jeziora, Kubad Abad, domek letni władców Seldżuckich oraz zamek wybudowany na Wyspie Kizkalesi to dwa miejsca warte zwiedzenia. Meczet i Grobowiec Esrefoglu, położone w Beysehir, zajmują ważne miejsce w stylach architektury okresu Seldżuckiego. Wyjeżdżając z Konya i kierując się w stronę Aksehir prawdopodobnie zauważysz, że na twoich ustach zawita uśmiech. Niewątpliwie jest to zasługa faktu, że zbliżasz się do domu Nasreddin Hoca, znanego filozofa ludowego i mistrza komedii (XIII w.), którego doskonała inteligencja, szybka retoryka i opowieści z moralną pointą przyciągały publiczność z poza granic Turcji. Ta uwielbiana postać ludowa zmarła w 1284 r. a jego grobowiec w Aksehir jest najbardziej symboliczną budowlą miasta.

Podróżując przez region Eskisehir, będziesz zapewne cytował wiersze z poezji Yunus Emre. Ten znakomity pionier tureckiej poezji używał języka, idiomów i pojęć zwykłego człowieka w formie tak bezpretensjonalnej, aby przenieść takie znaczące pojęcia związane ze sprawiedliwością bożą, miłością i przyjaźnią, zatem nieobejrzenie grobu, położonego na wsi noszącej jego imię (Yunus Emre Köyü), byłoby wielką stratą.

ROZDZIAŁ II – ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO TURCJI

2.1 Przyjazdy

W 2006 roku odnotowano 19 819 833 przyjazdów do Turcji. Między 2003 a 2005 rokiem nastąpił gwałtowny wzrost liczby turystów. W 2006 roku liczba turystów zmniejszyła się. Analizując ruch turystyczny w poszczególnych miesiącach można zauważyć, że boom turystów przypada między miesiącem kwietniem a październikiem, czyli w okresie wiosny, lata i początku jesieni. Najmniej turystów odwiedza Turcję późną jesienią i zimą

Miesiąc/	2002	2003	2004	2005	2006
Styczeń	306 602	362349	533818	700469	667337
Luty	426 408	478117	607855	696643	626565
Marzec	675 494	495175	783761	1107348	921892
Kwiecień	846 416	665167	1098401	1348264	1 372 922

Maj	1 327 302	1 141 558	1 801 118	2 302 389	1 918 809
Czerwiec	1 457 616	1 506 956	1 901 716	2 402 912	2 368 628
Lipiec	1 897 062	2 123 678	2 597 432	3 180 802	3 109 727
Sierpień	1 900 111	2 263 597	2 525 917	2 861 141	2 905 817
Wrzesień	1 770 499	1 865 650	2 127 172	2 502 123	2 267 146
Październik	1 420 406	1 648 459	1 843 417	2 108 398	1 713 916
Listopad	662 984	769 119	938 440	1 052 561	1 020 106
Grudzień	557 276	636 580	789 337	861 836	926 968
Obcokrajowcy przyjazdy	13 248 176	13 956 405	17 548 384	21 124 886	19 819 833

Tabela 2 - Przyjazdy obcokrajowców do Turcji

Państwa, które najbardziej emitują turystów do Turcji to Niemcy (3 762 469,00), Rosja (1 853 442 903,00), Wielka Brytania (1 678 845,00). Pozostałe kraje z pierwszej dziesiątki to USA, Azerbejdżan, Belgia, Bułgaria, Francja, Holandia, Iran.

Narodowość/ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
USA	247 593,00	222 675,00	289 290,00	434 991,00	532 404,00
Niemcy	3 481	3 305	3 985	4 240	3 762 469,00
Austria	377 196,00	379 814,00	456 253,00	486 051,00	429 708,00
Azerbejdżan	163 114,00	192 645,00	330 313,00	411 652,00	380 132,00
Belgia	313 600,00	308 043,00	426 769,00	485 758,00	451 426,00
Bułgaria	834 070,00	1 006	1 310	1 621	1 177 903,00
Francja	522 349,00	470 071,00	544 917,00	701 190,00	657 859,00
Gruzja	161 687,00	167 759,00	235 143,00	367 339,00	549 328,00
Holandia	873 249,00	938 483,00	1 199	1 253	997 466,00
Wielka Brytania	1 037	1 090	1 398	1 757	1 678 845,00
Iran	432 281,00	494 977,00	631 522,00	957 245,00	865 942,00
Israel	270 262,00	321 096,00	299 944,00	393 805,00	362 501,00
Szwecja	203 645,00	204 134,00	285 032,00	405 956,00	326 255,00
Włochy	210 686,00	236 918,00	319 007,00	401 852,00	402 573,00
Rumunia	180 106,00	185 111,00	169 348,00	202 623,00	245 941,00
Rosja	946 494,00	1 257	1 603	1 864	1 853 442,00
Ukraina	193 038,00	225 452,00	293 644,00	380 392,00	487 917,00
Grecja	279 751,00	393 399,00	491 300,00	584 784,00	412 819,00
Inne kraje	2 519	2 556	3 278	4 173	4 244 903,00
Razem przyjeżdżających	13 248 176,00	13 956 405,00	17 548 384,00	21 124 886,00	19 819 833,00

Tabela 3 - Podział turystów ze względu na narodowość.

Najbardziej popularnymi ośrodkami turystyczne są: Antalya (36 %), Istambuł (22%), Mugla (11%),

Izmir (5%) i Aydın (4 %). 21 % wszystkich przyjeżdżających turystów preferuje wycieczki objazdowe po Turcji.

Biorąc pod uwagę rodzaj transportu jakim przybywają do Turcji obcokrajowcy na 1 miejscu znajduje się droga powietrzna w 2007 roku – 1 524 278 osób, następnie droga lądowa- 381 172 , droga morska 242 043 a na końcu kolej 5 415 osób. Najdynamiczniej rozwija się transport drogą lądową wzrost w 2007 do 2006 o 28 %. Następnie transport lotniczy 26,7 %.

	Październik		
	2006	2007	%
Droga powietrzna	1 203 301	1 524 278	26,7
Droga lądowa	297 878	381 172	28,0
Droga morska	208 026	242 043	16,4
Kolej	4 711	5 415	14,9
razem	1 713 916	2 152 908	25,6

Tabela 4 – drogi transportu obcokrajowców do Turcji

2.2 Przychody z turystyki

Przychody z turystyki w Turcji w 2006 roku od obcokrajowców wyniosły 12 553 966 587 \$. Z roku na rok przychody te rosną. Niestety nie udało się uzyskać aktualnych danych odnośnie wydatków na turystykę . W 2000 roku inwestycje na turystykę wyniosły ok. 6 milionów dolarów .

		(W dolarach)				
Miesiąc/ Rok	2002	2003	2004	2005	2006	
Styczeń	179 914 229	246 670 897	394025338	457 173 060	457390564	
Luty	226080199	263593879	365087241	402539430	379758848	
Marzec	347809762	291781381	475519253	603573547	530307851	
Kwiecień	505833571	329174494	620105837	695015962	718863474	
Maj	853368264	636509630	1017825191	1226584080	1034000605	
Czerwiec	962429353	896 025 139	1176696184	1321326218	1 303 122	
Lipiec	1203029361	1345539410	1645294194	2017491044	1 801 297	
Sierpień	1582230933	1967167782	2165634177	2503710736	2 312 933	
Wrzesień	1368097030	1599765744	1 739 694	1968761707	1764319419	
Październik	1039987386	1204675580	1450009450	1603360337	1 161 131	
Listopsad	460537098	572 521 876	643278463	681659686	606459820	

Grudzień	280360417	323197596	430889681	448104986	484 381 217
Roczny wpływ z Turyski obcokrajowców	9 009 677 602	9676623408	12 124 059 763	13 929 300 792	12 553 966 587

Tabela 5 - wpływy z turystyki obcokrajowców.

Duże znaczenie mają również wpływy z turystyki krajowe Obywatele Turcji w 2006 roku wydali na turystykę 4 296 922 419 \$

Miesiąc/	2002	2003	2004	2005	2006
Styczeń	76367769	130720842	208019962	232366292	264310796
Luty	94 993 751	154175375	137807364	144 983 509	168832659
Marzec	146767490	114356564	132 514 331	153088541	201030312
Kwiecień	86607171	112500182	153041308	165408086	218604577
Maj	143893029	136499222	147 035 148	173 833 306	210 567 924
Czerwiec	163141950	148180043	155227808	178653395	207781278
Lipiec	372559870	465238331	509095746	584978208	554438933
Sierpień	766971785	912346915	858229622	949635574	849 744 080
Wrzesień	542681226	741803266	743195743	793632728	754237341
Październik	203334332	249084143	279267013	296030201	288968040
Listopsad	150248744	194 826 729	212825254	262257994	281 171 894
Grudzień	143 680 785	166789074	227380445	289336128	297234584
Roczny wpływ z turystyki	2891247901	3526520686	3763639744	4224203961	4296922419

Tabela 6 - wpływy z turystyki obywateli Turcji.

Wydatki obcokrajowców na turystykę w 2007 roku (do września) wyniosły 14.622.136.945 \$. Rozbijając statystykę na liczbę osób średnio każdy turysta wydał w Turcji 678 \$.

Poniższa tabela przedstawia wydatki obcokrajowców na turystykę w Turcji ale też i wydatki obywateli Tureckich . Różnią się one nieznacznie od wydatków obcokrajowców ,średnio o około 30 – 40 \$ na osobę.

Miesiąc (2007)	Wydatki obcokrajowców	Liczba osób	Wydatki na jedną osobę	Wydatki obywateli Turcji na turystykę	Liczba osób	Wydatki na jedną osobę
Styczeń	727.442.796	1.048.926	694	255.577.922	448.047	570
Luty	624.345.329	922.186	677	198.528.085	346.962	572
Marzec	810.785.353	1.221.195	664	217.012.853	379.225	572
Kwiecień	920.957.923	1.576.592	584	268.927.062	398.838	674

Maj	1.269.784.438	2.222.123	571	289.434.893	429.996	673
Czerwiec	1.536.613.098	2.689.096	571	344.894.568	527.097	654
Lipiec	2.582.507.943	3.535.458	730	360.304.051	502.929	716
Sierpień	3.404.423.130	4.649.749	732	247.855.761	349.459	709
Wrzesień	2.745.276.936	3.685.704	745	201.305.840	284.267	708
RAZEM	14.622.136.945	21.551.030	678	2.383.841.034	3.666.820	650

Tabela 7 – Średnie wydatki turystów

2.3 Cel Podróży

Poniższa tabela prezentuje zestawienie celów podróży do Turcji w latach 2002 – 2006. Według niej w 2006 najczęstszym powodem odwiedzin Turcji przez turystów było zwiedzanie i rozrywka w tym celu przyjechało 8 529 890 osób, następnie pobyt jako osoba towarzysząca 2 845 134 osób, a trzeci główny cel to odwiedziny rodziny i znajomych 1 929 800 osób.

Cel podróży/ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Zwiedzanie i rozrywka	6401017	6815797	8216757	9905498	8529890
Kultura	1016738	1004079	1116206	1310082	1008513
Wydarzenia sportowe	128892	156162	213 971	249765	179419
Odwiedziny rodziny	980004	839086	1 044 575	1480067	1929800
Przyczyn zdrowotnych	82693	103404	133721	164598	153895
Religii	60171	58456	61053	106710	101564
Zakupy	759590	968486	1041585	1085802	1135273
konferencje,					
Spotkanie, , kurs, seminarium	235155	297903	324152	410326	443500
Praca	571575	730272	814150	862591	1 030 319
Handlowe stosunki, wystawy	376812	442431	633994	610106	747599
Tranzyt	252722	246377	168330	404 940	321607
Edukacja	197834	72 060	125060	88356	94 399
Inne	115944	399684	588267	624989	755038

Osoba	1742834	1 567 221	2721176	3218792	2845134
Liczba przyjeżdżających	12 921 981	13 701 418	17202996	20522621	19275949

Tabela 8 - cel podróży do Turcji

2.4 Wyjazdy Turków poza obręb swojego kraju.

W 2006 roku Turcy odbyli 8275396 wycieczek zagranicznych. Poniższa tabela przedstawia ilość wyjazdów od 2002 do 2006 roku z podziałem na poszczególne miesiące. Najchętniej Turcy podróżują w miesiącu sierpniu. Z roku na rok liczba wyjazdów zagranicznych obywateli Turcji wzrasta.

Miesiąc/ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Styczeń	244 501	340090	551293	611467	685816
Luty	355958	389555	421005	442356	485800
Marzec	353138	313 161	457486	483457	563 966
Kwiecień	340879	301105	509306	571507	589671
Maj	352011	363553	516686	599054	589729
Czerwiec	351516	414310	525510	614816	578136
Lipiec	445261	516128	647711	742717	722948
Sierpień	896 160	987048	1063646	1204330	1138170
Wrzesień	619852	795896	895090	982905	963509
Październik	460 (I)I	573 (I)37	64765(I)	686915	651316
Listopad	361701	473441	516691	631387	635376
Grudzień	348597	424405	536802	675145	670959
Obywatele wyjazdy ogółem	5129591	5891729	7288876	8246056	8275396

Tabela 9 - miesięczna liczba wyjazdów obywateli tureckich zagranicę.

Turcy poza obręb swojego kraju najchętniej podróżują drogą powietrzną w 2007 roku 545091 osób

(wzrost do 2006 roku o 15,1%), następnie drogą lądową 179219 (wzrost o 26,5 %). Spadła ilość podróży kolejną o 9,1 % i drogą morską o 2,4 %.

	Październik		
	2006	2007	%
Droga powietrzna	727 630	754 367	3,7
Droga lądowa	352 970	422 541	19,7
Droga morska	52 970	49 529	-6,5
Kolej	4 600	3 537	-23,1
Razem	1 138 170	1 229 974	8,1

Tabela 10 - Rodzaje transportu wyjazdów Turków zagranicę.

2.5 Wycieczki Turków w obrębie swojego kraju.

Bardzo duże znaczenie dla turystyki mają wycieczki wewnątrz krajowe obywateli Turcji. W 2006 roku podróżowało 8275396 osób. Liczba ta stale rośnie. Poniższa tabela przedstawia dane od 2002 do 2006 roku.

Miesiąc/ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Styczeń	204 863	229 574	442 859	531 203	691 933
Luży	348 215	436 705	513 844	492 405	511 927
Marzec	404 406	340 850	469 162	485 407	581 557
Kwiecień	357 699	318 460	496 842	562 005	597 846
Maj	388 987	419 606	591 601	695 361	692 561
Czerwiec	524 221	578 740	682 276	813 087	846 664
Lipiec	870 688	998 080	1 118 167	1 268 574	1 161 327
Sierpień	552 157	700 411	755 674	807 954	788 117
Wrzesień	382 187	455 111	526 831	632 194	587 845
Październik	347 545	442 204	496 765	572 101	594 065
Listopad	291 758	455 979	514 668	586 782	479 249
Grudzień	386 696	441 648	488 784	598 012	634 278
Wycieczki w obrębie kraj ogółem	5059422	5817368	7097473	8045085	8167369

Tabela 11 - miesięczna liczba wycieczek krajowych Turków

Głównym motywem wycieczek wewnątrz krajowych w Turcji są odwiedziny krewnych i znajomych (dane na 2006 rok) 1906801 osób, następnie podróże jako osoby towarzyszące 801005 a następnie zwiedzanie i rozrywka. Poniższa tabela wykazuje strukturę celów podróży w rozbiciu na poszczególne lata.

Cel podróży/ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Zwiedzanie i rozrywka	422 929	450820	511 997	526072	568492
Kultura	13 902	13 003	13140	22383	19271
Wydarzenia	1936	5555	4662	10722	23167
Odwiedziny rodziny	1108701	1262644	1425332	1801045	1906801
Przyczyn zdrowotnych	29644	36567	38273	55741	39834
Religii	6346	6093	4724	5598	23939
Zakupy	20732	28992	27365	25 286	31484
konferencje,					
Spotkanie, konferencja, kurs, seminarium	15585	14 774	12 271	20648	27457
Praca	37542	37792	38121	54777	60035
Handlowe stosunki, wystawy	62064	81734	106170	110505	153697
Tranzyt	1402	272			736
Edukacja	48858	6961	19215	11 601	11 850
Inne	53696	104186	106675	132128	204953
Osoba towarzysząca	469198	551239	751701	825375	801005
Liczba obywateli	2292535	2600632	3059645	3601881	3 872 720

Tabela 12 - Cele podróży wewnątrz krajowej.

2.6 Hotele

W Turcji nie można wyodrębnić konkretnej dominującej sieci hotelowej. Standard pokoi jak i ceny są bardzo zróżnicowane zależności od dominującego rodzaju turystyki na danym obszarze. W miejscowościach t.j Ankara hotele są nastawione przede wszystkim na obsługę biznesmenów dlatego też są bardzo dobrze wyposażone ale i ceny są bardzo wysokie. Na takich obszarach dominują sieci hoteli Hilton , Grand Hoteli i Sheratona. ,

Kategoryzacja hoteli;

Ministerstwo Turystyki klasyfikuje wszystkie hotele od jednej do pięciu gwiazdek. W hotelu jednogwiazdkowym, pokoje połączone parami (en-suite), mają podstawowe wyposażenie i są dość wygodne. Trzy gwiazdki zapewniają zwykle restauracje, bar, bari i telewizory w pokojach, a czasem też basen. Do hoteli pięciogwiazdkowych należą takie „okręty flagowe” światowego hotelarstwa jak InterContinental, Hilton, Hyatt i Swissotel. Jest tam naprawdę drogo, można za to liczyć na rozmaite dodatkowe atrakcje.

WYKAZ WYBRANYCH HOTELI NA TERENIE TURCJI:

ISTAMBUL CEYLON INTER- CONTINENTAL HOTEL CONRAD INTERNATIONAL ISTANBUL HOTEL DIVAN HOTEL FOUR SEASONS HOTEL	ASSOS/BEHREMKALE: ASSOS HOTEL BEHRAM HOTEL AYVALIK: KAPTAN HOTEL CUNDA HOTEL GRAND HOTEL TERMIZEL KALIF HOTEL	PAMUKKALE: KERVANSARAY HOTEL
TRACJA I WYBRZEŻE MORZA MARMARA	BODRUM: ANTIQUE THEATRE HOTEL KARIA PRINCESS HOTEL MERIT ALTINEL HOTEL MANASTIR HOTEL	ADANA: SEYHAN HOTEL INCI HOTEL
BURSA: CELIK PALAS OTEL CESMELI HOTEL DIAMOND OTEL SAFRAN HOTEL GRAND HOTEL YAZICI	CESME: CESME KERVANSARAY HOTEL SHERATON CESME	ALANYA: GRAND KAPTAN HOTEL PASHA BEY HOTEL
CANAKKALE: AKOL HOTEL TUSAN HOTEL	IZMIR: BUYUK EFES HOTEL ANTI-K HAN HOTEL HILTON HOTEL KARACA HOTEL	ANTALYA: SHERATON VOYAGER HOTEL FALEZ HOTEL ALP PASA HOTEL TUVANA OTEL
EDIRNE: KARAM HOTEL RUSTEM PASA CARAVANSARAY HOTEL	KUSADASI: KORUMAR HOTEL GRAND BLUE SKY HOTEL IMBAT HOTEL LIMAN HOTEL	FETHIYE: LETOONIA HOTEL AND CLUB KEMAL HOTEL
TROJA: HISAVLIK HOTEL	MARMARIS I ICMELER: GREEN NATURE HOTEL MERIT GRAND AZUR MUNAMAR VISTA AQUA HOTEL	KALKAN: PIRAT OTEL PATARA PRINCE HOTEL
WYBRZEŻE MORZA EGEJSKIEGO		KEMER: ROYAL KURORT HOTEL SULTAN SARAY HOTEL SPORT HOTEL

MERSIN:
HILTON HOTEL

CENTRALNA ANATOLIA

ANKARA:
ANKARA HILTON SA
MERIT ALTINEL HOTEL
GRAND HOTEL ANKARA
SHERATON ANKARA
HOTEL AND TOWERS
HOUSTON HOTEL
CANKIRI:
ILGAZDORUK HOTEL

NEVSEHIR:
SEICUK HOTEL
DEDEMAN KAPADOKYA
HOTEL
ATAMAN HOTEL
PERI TOWER HOTEL
SOFA HOTEL

WYBRZEŻE MORZA
CZARNEGO
AMASRA:
AMASRIST HOTEL
OTEL BELVU PALAS

ARTWIN:
KARAHAN HOTEL

SAFRANBOLU:
UZ HOTEL

WSCHÓD
ERZRUM:
POLAT OTEL
DEDEMAN PALANDOKEN
SKI CENTRE

GAZANTEP:
TUGCAN HOTEL

2.7 Możliwości inwestycyjne

MOŻLIWOŚCI TURYSTYCZNE:

- **TURYSTYKA ZDROJOWA**
- **TURYSTYKA GÓRSKA I ZIMOWA**
- **TURYSTYKA ZEGLARSKA**
- **HISTORYCZNE GOSPODY I KARAWENSERAJE NA JEDWABNYM SZLAKU**
- **TURYSTYKA GOLFOWA**
- **CENTRA ROZRYWKOWE**
- **PROCEDURA INWESTYCYJNA**
- **PRZYDATNE INFORMACJE - ADRESY**

TURYSTYKA ZDROJOWA

W celu uniknięcia problemów ze zdrowiem spowodowanych życiem w mieście, aby odpocząć i odświeżyć się, coraz większym zainteresowaniem cieszy się turystyka zdrojowa a chęć spędzania urlopu w ośrodkach oferujących gorące źródła ciągle rośnie. Turcja położona jest na młodym łańcuchu górskim zwanym Lancuchem Alpejsko-Orogenicznym, jak również na istotnym pasie geotermalnym; posiada około 1300 geotermalnych źródeł o temperaturach: od 20° do 110° C z opadami od 2 do 500 lt/sek. Turcja należy do pierwszej siódemki państw na świecie w zakresie bogactwa w takie zasoby. Ponadto, wody termalne Turcji posiadają lepszą jakość w porównaniu do wód europejskich, w odniesieniu do zakresu opadów i temperatury i ich różnorodnych właściwości fizycznych i chemicznych. Wody termalne w Turcji posiadają naturalne pochodzenie i są wysoce wydajne, posiadają wysoką wartość rozpuszczonych minerałów i są bogate w siarkę, radon i sól. Większość z nich znajduje się na wybrzeżu morskim a niektóre na obszarach górskich i w lasach ze średnią amplitudą, oferują różnorodność zasobów.

Mając do dyspozycji te wszystkie cechy, nasze gorące źródła oferują szeroki wachlarz alternatyw i długi sezon leczniczy z uwagi na warunki klimatyczne Turcji, które są przyjazne zdrowiu ludzkiemu. (W pewnych regionach, standardowy sezon leczniczy trwa 210 dni). Dzięki takim zasobom o wysokiej jakości, inwestycje na terenie gorących źródeł w Turcji, szczególnie połączenie hoteli termalnych i ośrodków leczniczych, są uważane za dochodowe inwestycje, które mogą się zwrócić za 3 do 4 lat. Zapewniając funkcjonowanie przez cały rok oraz w okresach leczenia co najmniej 2-3 tygodniowych, możliwość integracji z innymi formami turystyki (takimi jak turystyka wybrzeża, turystyka kulturalna, golfowa, kongresowa, turystyka III wieku, itp.) turystyka termalna zapewnia osiągnięcie podstawowych celów takich jak wysoka stopa zatrudnienia, tworzenie miejsc pracy i konkurencyjność oraz równowaga pomiędzy regionami. Kalkulacje w oparciu o potencjalne nasze 40 ośrodki spa wykazują, że nasz kraj posiada potencjał inwestycyjny na ponad 450 tysięcy łóżek. Ośrodki termalne i źródła mineralne jako ośrodki terapii naturalnej posiadają tradycyjne znaczenie w naszym kraju, datowane na odległy czas w przeszłości. Terapia termalna wśród Anatolijczyków w szczególności dawno stała się kulturą kurortową zyskująca publiczne zainteresowanie, w pewnych miesiącach w roku. Zatem, ta tradycja wskazuje na znaczny potencjalny popyt w branży turystyki krajowej, jak również zagranicznej. Pomimo tych wszystkich szczególnych warunków i charakterystyk, obecnie korzysta się z bardzo niewielkiej części potencjału wody termalnej naszego kraju, jedynie około 5%. W rezultacie, istnieje znacząca przepaść pomiędzy potencjałem wody termalnej Turcji a liczbą łóżek (w zakresie potrzeb inwestycyjnych). W celu wypełnienia tej luki, lokalne i zagraniczne przedsięwzięcia kapitałowe dotyczące budowy zaplecza termalnego są wspierane ulgami. Ponadto, w przypadku upoważnienia, Ministerstwo Turcji może znaleźć inwestora poprzez zareklamowanie nieruchomości, które stanowią własność miast lub lokalnych administracji, które są alokowane do inwestycji turystycznych.

TURYSTYKA GÓRSKA I ZIMOWA

Gdy standardy życiowe rosną, ludzie, którzy zwykle spędzają urlop w sezonie letnim, zaczęli spędzać część swego urlopu w sezonie zimowym, co doprowadziło do rozwoju turystyki górskiej i zimowej. Z tego powodu kraje, które są rozwinięte w branży turystycznej podjęły się udanych projektów w celu wykorzystania swych regionów zalesionych i regionów zaśnieżonych ze średnią wysokością jako regionów, na obszarze których koncentruje się turystyka górską i zimową, w celu spełnienia rosnącego popytu na ten rodzaj turystyki. Ogólnie wiadomo, że zaplecze turystyczne założone w Alpach przez państwa Europy Środkowej, szczególnie Szwajcarii i Austrii, jest porównywalne z wybrzeżami Hiszpanii biorąc pod uwagę dochód w walucie obcej. Około połowa obszaru powierzchni (55%) pokryta jest terenami górzystymi o wysokości 1500 do 3000 metrów, położonymi na Alpejsko-Himalajskim Łańcuchu Górskim. Góry Bey, Taurus, Bolkar, Ala, Munzur, Góry Cilo i Sat oraz Góry Kackar, które są przedłużeniem tego łańcucha górskiego w naszym kraju, utworzonego w tym samym czasie jak Alpy, znajdują się na tej samej wysokości i posiadają tę samą florę. Jednakże, jeżeli chodzi o wielkość, są one dwa lub trzy razy większe od Alp. Co więcej, niektóre z tureckich gór takie jak: Nemrut, Suphan, Agri (Ararat), Erciyes i Hasan posiadają wulkany, których nie ma w Alpach. Tureckie zachodnie góry są legendarnym miejscem pobytu Zeusa, boga bogów a położone na wschodzie są miejscem, w którym znalazła się Arka Noego. Są one pełne skarbów kultury

nagromadzonych przez wieki. Następnie, te regiony, w których śnieg pada przez całą zimę, są przykryte śniegiem przez 4 do 6 miesięcy. Z tymi wszystkimi cechami, tureckie góry oferują ogromny potencjał dla turystyki górskiej (alpinizmu, trekkingu, itp.) oraz turystyki zimowej. Nadal trwają pełna para prace, związane z planowaniem i infrastruktura rozpoczęte poprzez Ministerstwo Kultury i Turystyki, aby wykorzystać ten potencjał. W ostatnich latach miał miejsce znaczący wzrost liczby osób uczestniczących w działalności turystyki zimowej w naszym kraju tak jak w krajach europejskich i reszcie świata – w stopniu, który nie jest możliwy, aby spełnić popyt na turystykę zimową poprzez istniejące zaplecze w wielu przypadkach. Zatem, istnieje pilna potrzeba budowy zaplecza turystyki zimowej w dostatecznej liczbie oraz jakości, aby służyć turystom krajowym i zagranicznym

TURYSTYKA ŻEGLARSKA

Żeglarstwo, które czyni ludzi wolnymi, chociaż jest stosunkowo drogim hobby, rozwija się jako ważna branża turystyki równolegle ze wzrastającą zamożnością. Ważność turystyki żeglarskiej może być bardziej doceniona biorąc pod uwagę fakt, iż jachty są małymi, luksusowymi, pływającymi hotelami, które mogą przewozić swoje własne łóżka; iż ich utrzymanie i naprawa stanowi główne źródło dochodu dla wielu krajów oraz iż właściciele jachtów to osoby, które średnio wydają więcej pieniędzy. Ponadto, inwestycje w turystykę żeglarską są przedstawiane jako alternatywa betonowych dżungli wzdłuż linii wybrzeża i są bardziej wspierane. Turcja znajduje się w bardzo uprzywilejowanej pozycji jeżeli chodzi o jej potencjał w obszarze turystyki żeglarskiej. Nasz kraj, otoczony morzami z trzech stron, oferuje magiczny świat dla żeglarzy, wraz z wybrzeżami jak sznur rozciągający się w unikalną harmonię błękitu i zieleni, z wieloma dziewiczymi zatokami ozdobionymi bogatymi miejscami historycznymi. Wiadomo również, że istnieje natężony ruch w portach w części zachodniej i centralnej Morza Śródziemnego. Pragnąc uniknąć tego ruchu oraz zobaczyć różne miejsca, żeglarze zwykle udają się w stronę wschodnią Morza Śródziemnego. Fakt, iż najczystsze wybrzeża obszaru śródziemnego są w Turcji i istnieją zasoby kulturowe ziemi Anatolii, może odgrywać ważną rolę w tych wschodnich trendach wobec kraju. Z tego powodu rozwój turystyki żeglarskiej w Turcji, prawnie wspierany Ustawą o Wspieraniu Turystyki z 1982 roku oraz który osiągnął pewien wymiar jeżeli chodzi o porty i przepustowość żeglarstwa, będzie w przyszłości kontynuowany w szybszym tempie. W celu uzdrowienia struktury turystyki żeglarskiej a tym samym uzyskania udziału, na który zasługuje w międzynarodowym ruchu żeglarskim, uważa się, że porty, pochylnie i miejsca postoju statków, które stanowią najważniejsze elementy infrastruktury turystyki żeglarskiej, muszą posiadać dostateczną przepustowość i jakość. W "Wielkim Planie Turystyki Żeglarskiej", który sporządzono w celu określenia warunków popytu i podaży w Turcji oraz wąskich gardeł, z którymi się Turcja zmierza w odniesieniu do legislacji oraz znalezienia rozwiązań dla tych problemów, przewiduje się, że przepustowość ogółem w istniejących portach oraz schroniskach dla wędkarzy powinna wzrosnąć z 8926 do 24,095 w okresie dziesięcioletnim. Zagadnienie dotyczące zakończenia budowy portów zostały przedłożone do wiadomości inwestorów.

HISTORYCZNE GOSPODY I KARAWANSERAJE /zajazdy dla karawan/ NA JEDWABNYM SZLAKU

Os handlu w Średniowieczu, zwana Historycznym Jedwabnym Szlakiem, była szlakiem, który umożliwiał transport kosztownych produktów ze wschodu na zachód. Oprócz stanowienia szlaku handlowego łączącego Środkową Azję z Europą, posiada ślady kultur, religii i ras, które istniały w regionie w ciągu ostatnich 2000 lat. Ten wspaniały szlak handlowy, rozciągający się na przestrzeni tysięcy mil, który nadal pokazuje ślady i tajemnice odczuwalne zarówno w Anatolii i Azji oraz który jest świadkiem bezwzględnej walki pomiędzy człowiekiem a przyrodą o ostry charakter geograficzny, symbolizuje podróże z przeszłości, które były wyzwaniem, z przyrodą, życiem kulturowym i budynkami historycznymi oraz nadal pokazuje niezwykle skarby kulturowe i historyczne. Gospody i karawanseraje, które zapewniały odpoczynek i zakwaterowanie osobom i karawanom – środki transportu w tamtych czasach, podczas wielodniowych podróży oraz które mają znaczenie artystyczne, zostały zbudowane na tym szlaku. W wyniku przeprowadzonego badania, uznano, że istnieje około 200 gospód i karawanserajów po tej części Jedwabnego Szlaku, które są położone na terytorium Turcji. Na Ministerstwo uruchomiło specjalny projekt mający na celu ochronę tych gospód i karawanserajów, które należą do dziedzictwa kulturowego, udzielenie im funkcji turystycznej poprzez utrzymanie ich funkcjonowania pod ochroną – równowaga w wykorzystaniu oraz mający na celu rewitalizację "Historycznego Jedwabnego Szlaku".

PANSTWA, PRZEZ KTÓRE PROWADZIŁ JEDWABNY SZLAK:

- TURCJA
- GRUZJA
- IRAK
- GRECJA
- ARMENIA
- IRAN
- BULGARIA
- NACHICZEWANSKA REPUBLIKA AUTONOMICZNA
- TURKMENISTAN
- UKRAINA
- AZERBEJDŻAN
- UZBEKISTAN
- FEDERACJA ROSYJSKA
- SYRIA

- KIRGISTAN
- KAZACHSTAN
- MONGOLIA
- CHINY
- AFGANISTAN

Światowa Organizacja Turystyki zatwierdziła projekt rewitalizacji Historycznego Szlaku Jedwabnego jako "Szlak Braterstwa, Miłości i Pokoju". Rozpoczęto studia w celu realizacji projektu we współpracy z rządami odnośnych państw.

TURYSTYKA GOLFOWA

Golf, rozwinięta branża sportu w krajach zachodnich, których większe zainteresowanie wykazują grupy o wysokim dochodzie, ostatnio przeżywa prawdziwy rozkwit i zaczął być popularnym sportem na całym świecie. Turcja posiada odpowiednie warunki do uprawiania tego sportu. Dostępność dużej przestrzeni dostosowanej do gry w golfa oraz temperatura i klimat wybrzeża śródziemnego i egejskiego, stwarza ogromny potencjał dla Turystyki Golfowej. Badania wykazują, że istnieje około 37 milionów golfistów na całym świecie a liczba graczy w Europie rośnie około 20% rocznie. Biorąc pod uwagę, że większość osób, które są zainteresowane tym sportem, chętnie odwiedza pola golfowe również w innych krajach, w bliskiej przyszłości Turcja może odwiedzić duża liczba golfistów. Ministerstwo przywiązuje wagę do rozwoju możliwości turystyki golfowej, dostępnych w Turcji i otwiera pola golfowe, dla których prace dotyczące planowania są zakończone przez inwestorów.

CENTRA ROZRYWKI

Ministerstwo Turcji przyjęło zasadę dywersyfikacji turystyki i rodzajów rozwoju wykorzystania dla drugorzędnego wydawania środków pieniężnych poza działalnością związaną z zakwaterowaniem. W ramach pracy przeprowadzanej w tym kierunku, poszukuje się takich działalności, które umożliwią turystom wykorzystanie ich czasu pozostałego z tej trójki: morze-piaszek-słońce; również planuje się organizację centrów rozrywki w obszarach, które nie obejmują wykorzystania wybrzeża, w częściach w głębi lądu. Przewiduje się, że będą prowadzone działania związane ze sportem, wyżywieniem i możliwościami dokonania zakupów wraz z centrami rozrywki a takie centra będą tak zaplanowane, aby odzwierciedlały nasze wartości kulturowe.

PROCEDURA INWESTYCYJNA

TURYSTYKA jest całością relacji i wydarzeń angażująca turystykę i zakwaterowanie ludzi z poza ich stałego miejsca pracy i/lub zamieszkania.

TURYSTYKA jest najszerszą działalnością ekonomiczną i społeczną naszych czasów na arenie międzynarodowej oraz stanowi sektor, który pomaga na różny sposób w zmaganiach niesienia pomocy w rozwoju ekonomicznym i społecznym krajom rozwijającym się.

TURYSTYKA

- jest siłą napędową wzrostu gospodarczego,
- stanowi istotny element konsumpcji,
- tworzy i utrzymuje miejsca pracy,
- stanowi skuteczny instrument ochrony i rozwoju środowiska naturalnego, kulturowego i społecznego,
- stanowi sektor mający wpływ na zewnętrzny bilans płatniczy,
- kontynuuje na miejscu eksport usług,
- stanowi ważny czynnik usuwania braków infrastrukturalnych

BIORAC POD UWAGĘ W.W. FAKTY, SZCZEGÓLNA WAGA PRZYKŁADA SIE DO ROZWOJU BRANŻY TURYSTYCZNEJ W PLANACH ROZWOJU.

PRZYDATNE INFORMACJE - ADRESY

INWESTOWANIE KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W TURYSTYKĘ

Inwestorzy zagraniczni pragnący zainwestować w Turcji powinni postępować zgodnie z Ustawą 6224 o Wsparciu Kapitału Zagranicznego oraz Rozporządzeniem Ramowym dotyczącym Kapitału Zagranicznego. Od przedsiębiorstwa, które dokona inwestycji w Turcji, oczekuje się wniesienia wkładu w rozwój gospodarczy Turcji, dokonania tej inwestycji w sposób, który spowoduje wzrost przepustowości turystyki tureckiej oraz musi posiadać takie możliwości marketingowe, które podniosą popyt na turystykę zagraniczną wobec naszego kraju. Na podstawie niniejszych ram prawnych, inwestycja zostanie przeprowadzona ze 100% kapitałem zagranicznym, wraz z niezbędnym zezwoleniem otrzymywanym w drodze wniosku złożonego do Podsekretarza Stanu, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Inwestycja jest uprawniona do posiadania wszelkich praw, dodatków oraz zaplecza, jakie jest przyznawane inwestorom tureckim.

PRZEJĘCIE NIERUCHOMOŚCI W TURCJI PRZEZ OBCOKRAJOWCÓW

Na mocy bieżącego prawa i regulacji oraz zgodnie z zasadą wzajemności, osoby z zagranicznym obywatelstwem mogą nabywać nieruchomości w ramach granic miast, pod warunkiem, że są one położone poza Wojskowymi Niedozwolonymi Strefami i Strefami Bezpieczeństwa. W zasadzie firmy zagraniczne nie mogą nabywać nieruchomości w Turcji. Jednakże, wyjątek wprowadzono dla inwestycji planowanych do wykonania przez firmy zagraniczne w Turcji i zatwierdzono oraz zezwolono poprzez Podsekretarza Skarbu. Zatem, firmy zawiązane na mocy Ustawy 6224 o Wspieraniu Kapitału Zagranicznego, mogą nabywać takie nieruchomości, których potrzebują do swych inwestycji a które są dopuszczone przez Podsekretarza Skarbu.

PRZYDATNE ADRESY:

MINISTERSTWO KULTURY I TURYSTYKI

Adres:

Inonu Bulvari No: 5

Balgat - ANKARA

Tel: 00-90-312-212 83 00 (Min. Tel. Exch.)

DYREKTORIAT GENERALNY DS. INWESTYCJI

Fax: 00-90-312-212 83 97

DYREKTORAT GENERALNY DS. SPÓLEK

Fax: 00-90-312-222 77 61

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW, PODSEKRETARZ SKARBU

Adres:

Inonu Bulvari

Balgat - ANKARA

Tel: 00-90-312-212 88 00 (Und. Tel. Exch.)

DYREKTORAT GENERALNY DS. PROGRAMÓW MOTYWACYJNYCH

Fax: 00-90-312-212 88 51

DYREKTORAT GENERALNY DS. KAPITALU ZAGRANICZNEGO

Fax: 00-90-312-212 89 16

TURKISH DEVELOPMENT BANK, INC.

CENTRALA

Adres:

Necatibey Caddesi, No: 98

Bakanliklar - ANKARA

Tel: 00-90-312-231 84 00 - 21

Tel: 00-90-312-417 92 00

Fax: 00-90-312-231 31 25

Fax: 00-90-312-418 39 67

ROZDZIAŁ III – ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO DLA POLSKI.

3.1.1 Przyjazdy w 2007 roku.

Do końca września 2007 roku Polskę odwiedziło 50 946, 8 tys. osób. Na pierwszym miejscu znaleźli się Niemcy (29 223,9 osób). Turcja zajmuje 33 miejsce. Do końca września 2007 Polskę odwiedziło ok. 36 tys tureckich turystów. Liczba odwiedzających z tego kraju coraz bardziej wzrasta.

Kraj	I 2007	II 2007	III 2007	IV 2007	V 2007	VI 2007	VII 2007	VIII 2007	IX 2007	X 2007	XI 2007	XII 2007	razem 2007
Ogółem	4599.8	4574.5	5435.3	5463.6	5859.2	5901.1	6609.0	6603.3	5901.0	0.0	0.0	0.0	50946.8
Niemcy	2667.4	2675.3	3062.3	3236.2	3347.9	3275.5	3794.2	3754.8	3410.4	0.0	0.0	0.0	29223.9
Czechy	491.2	470.3	589.0	576.7	698.5	712.4	740.5	732.6	658.4	0.0	0.0	0.0	5669.6
Ukraina	436.2	439.0	526.2	423.2	468.4	469.6	471.7	483.0	431.6	0.0	0.0	0.0	4149.0
Białoruś	295.8	293.0	314.5	297.0	329.9	343.2	345.4	344.6	326.2	0.0	0.0	0.0	2889.6
Słowacja	164.9	182.1	306.5	272.6	317.4	292.4	309.9	340.5	288.3	0.0	0.0	0.0	2474.7
Turcja	3.2	3.2	3.9	4.0	4.4	4.3	4.3	4.2	4.4	0.0	0.0	0.0	36.0

Tabela 13 Liczba turystów przyjeżdżających do Polski

3.1.2 Przyjazdy do Polski w latach 1999 - 2006

Najczęściej przyjazdów Turków zanotowano w 2006 roku a najmniej w 2000. Liczba turystów z Turcji z roku na rok wzrasta. Od 1999 roku nastąpił wzrost o prawie 50%

W roku 2005 odnotowano 34,4 przyjazdów turystów Tureckich do Polski, w 2006 roku 39,3 a do końca września 2007 roku 36 tys. osób. Oznacza to, że ilość turystów z Turcji zwiększa się.

kraj	razem 1999	razem 2000	razem 2001	razem 2002	razem 2003	razem 2004	razem 2005	razem 2006
Ogółem	89117.9	84514.9	61431.3	50734.6	52129.8	61917.8	64606.1	65114.9
Niemcy	53787.9	48902.7	31010.5	23654.7	25456.5	34122.1	37436.3	37192.1
Czechy	13491.0	11985.0	9276.1	8313.2	8826.9	9285.8	7855.4	7101.5
Ukraina	5302.8	6184.4	6417.7	5853.5	4829.8	4523.0	5278.9	5641.9
Turcja	20.9	18.6	19.1	20.8	22.8	27.9	34.4	39.3

Tabela 14 – Przyjazdy turystów do Polski w latach 2002 - 2006

W porównaniu do 2005 roku w 2006 Polskę odwiedziło 15 % więcej Tureckich Turystów.

	Przyjazdy		Zmiany w 2006 r.				
	2005 rok	2006 rok	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Rok
Ogółem	64 606,1	65 114,9	-1,0%	5,3%	-3,4%	2,7%	0,8%
Niemcy	37 436,3	37 192,1	-4,3%	6,5%	-6,4%	2,4%	-0,7%
15 UE bez Niemiec	2 066,4	2 430,4	27,6%	19,0%	7,4%	24,0%	17,6%
Nowe kraje EU	13 354,2	12 872,0	-7,3%	-3,9%	-4,4%	-0,2%	-3,6%
Słowacja	3 378,1	3 421,9	3,7%	-3,6%	1,4%	4,3%	1,3%
Turcja	34,4	39,3	9,6%	12,7%	11,1%	23,0%	14,2%
Chorwacja	35,3	35,6	-1,3%	7,7%	-8,8%	7,6%	1,0%
Pozostałe WNP	21,0	21,4	-8,5%	2,4%	4,5%	5,4%	1,9%
Pozostałe europejskie	23,7	27,3	5,7%	9,3%	6,0%	41,6%	15,5%
Pozostałe zamorskie	162,6	186,4	12,6%	14,0%	12,4%	20,8%	14,7%

Tabela 15 - zmiany procentowe przyjazdów do polski w latach 2005 - 2006

3.2 Zakwaterowanie.

Łącznie w 2006 roku z zakwaterowania w Polsce korzystało 4313,6 osób. Największą ilością mogą poszczycić się Niemcy. Turcja zajmuje 33 miejsce z wynikiem 10,9. od 2000 roku Turcja odwiedziła znaczny wzrost turystów korzystających z zakwaterowania zbiorowego w Polsce.

rodzaj	rok 2000	rok 2001	rok 2002	rok 2003	rok 2004	rok 2005	rok 2006
Razem	3117.1	3151.5	3145.4	3331.9	3934.1	4310.4	4313.6
Niemcy	1050.5	1084.3	1089.9	1166.9	1378.9	1487.2	1305.8
Wielka Brytania	177.2	166.4	157.8	164.6	217.4	274.5	334.3
Rosja	121.4	141.0	163.4	170.8	170.5	197.5	226.7
Włochy	109.7	129.0	126.8	150.4	184.6	211.7	217.2
USA	184.5	178.6	160.9	157.4	200.1	203.7	210.2
Francja	124.8	138.9	132.6	152.9	182.0	206.7	193.7
Ukraina	207.6	195.9	186.7	162.9	153.5	151.0	169.4
Izrael	92.9	95.6	100.0	96.1	122.8	125.5	128.6
Szwecja	97.9	90.0	84.5	87.1	101.1	112.6	119.7
Holandia	91.0	88.9	91.0	96.7	117.4	123.1	117.8
Białoruś	93.1	105.3	110.6	103.0	90.5	95.7	100.9
Republika Czeska	45.9	44.5	44.8	50.3	60.8	66.0	72.8
Austria	49.7	51.2	47.6	52.1	57.6	59.9	59.2
Belgia	40.3	42.2	42.9	43.8	54.5	59.2	57.7
Szwajcaria	35.2	32.5	28.3	29.4	32.3	29.6	28.5

Kanada	17.7	13.2	16.1	14.7	19.7	22.1	22.4
Australia	9.1	8.3	8.8	9.4	13.2	15.3	17.9
Portugalia	8.1	9.8	10.5	9.3	12.9	16.5	16.0
Chiny	3.0	4.4	5.0	4.1	9.4	13.4	15.1
Rumunia	13.2	13.0	9.7	11.6	10.9	12.6	14.7
Turcja	4.4	3.6	4.0	6.8	8.4	10.1	10.9
Grecja	6.0	5.4	6.7	7.9	8.2	12.6	10.2
Słowenia	4.1	4.9	6.4	5.9	7.7	8.9	8.3
Chorwacja	3.4	4.5	4.6	6.3	6.8	6.8	7.0
Bułgaria	9.3	7.6	6.7	7.5	7.3	6.8	6.3
Mołdowa	11.2	6.6	4.5	5.7	5.2	4.2	3.8
Luksemburg	3.5	5.4	4.2	6.0	5.7	5.1	3.4
Pozostałe	128.4	127.8	108.4	93.6	127.3	123.3	126.9

Tabela 16 – Liczba zakwaterowań turystów zagranicznych w latach 2000 – 2006

ROZDZIAŁ IV – PODSUMOWANIE

Turystyka jest dla Turcji nie tylko ważnym sektorem stwarzającym możliwości zatrudnienia i sprzyjającym rozwojowi gospodarczemu, lecz również czynnikiem integrującym kulturowo społeczeństwa i kraje, przyczyniając się w ten sposób do zachowania pokoju na świecie. Historia, przyroda, atrakcje turystyczne i kulturalne Turcji, będącej pomostem między Europą a Azją oraz cywilizacją Wschodu i Zachodu, przyciągnęły w zeszłym roku do Turcji blisko 17,5 miliona turystów. Na tle szybko rozwijającego się polskiego rynku turystycznego, Turcja, z otaczającymi ją czterema morzami, wybrzeżem o długości 8000 km, 18 nowoczesnymi przystaniami, cudami natury, różnorodnością form aktywnego wypoczynku, gościnnością mieszkańców, zakwaterowaniem o wysokim standardzie oraz jakością usług turystycznych spełnia wszelkie wymagania gości z Polski. Działające od 2002 roku w Warszawie Biuro Informacji Turystycznej oraz różne inicjatywy prowadzone na rynku polskim przez polskie i tureckie biura podróży przyczyniają się do wzrostu zainteresowania ofertą turecką wśród Polaków. W pierwszych ośmiu miesiącach 2005 roku Turcję odwiedziło 133 tysięcy gości z Polski. W porównaniu z tym samym okresem z roku poprzedniego zanotowano 35% wzrost, który jest wynikiem

przykładania ogromnej wagi do rozwoju współpracy z państwowymi i prywatnymi przedstawicielami polskiego sektora turystycznego w celu urozmaicenia oferty turystycznej Turcji i zwiększenia zadowolenia gości.

Historyczna przyjaźń między Turcją a Polską, fakt uznawania przez Turcję Polski w najtrudniejszych dla niej latach, gdy nie było dla niej miejsca na mapach świata, sympatia, którą czują do polskich przyjaciół, Adampol założony dla polskich uchodźców, są najpiękniejszymi przykładami łączących więzi. Dla turysty nieporównywalnym wrażeniem jest móc jednocześnie delektować się potrawami kuchni tureckiej, będącej jedną z trzech najlepszych kuchni świata, oglądać bogactwo natury i bezgranicznej historii, w tym samym czasie w czterech odmiennych klimatach w różnych regionach Turcji. Turcja oprócz turystyki wypoczynkowej ma wiele do zaoferowania. Miłośnicy czynnego wypoczynku mogą uprawiać żeglarstwo, rafting, nurkowanie, grę w golfa, trekking, paralotniarstwo oraz sporty zimowe. Zwolennicy turystyki religijnej i źródeł termalnych również znajdą w Turcji odpowiednie propozycje dla siebie. Turcja zaprasza turystów na ziemię położone pod najpiękniejszym na świecie niebem, na których panuje najlepszy na świecie klimat, jak to określił słynny historyk Herodot.

ZALETY DOKONANIA INWESTYCJI TURYSTYCZNYCH W TURCJI

Wielu turystów nie tylko jedzie na urlop z uwagi na morze, piasek i słońce. Zamiast tego, szukają oni wartości naturalnych, kulturowych i społecznych w kraju, który odwiedzają; chcą uczestniczyć w życiu takiego kraju i preferują te kraje, które dostarczają różnorodności w zakresie turystyki. Turcja posiada wszystko to, co zadowoli turystów, bez względu na to czy poszukują naturalnego piękna, kultury, historii, archeologii, zajęć na powietrzu, dobrej kuchni lub tradycyjnej gościnności. Jako inwestor w sektorze turystyki tureckiej, skorzystasz z wielu zalet:

- Długa historia Turcji, bezcenne skarby kultury, doskonale wybrzeża i naturalne piękno zapewnia skarbiec możliwości w dziedzinie turystyki nieosiągalny nigdzie indziej na świecie.
- Turcja oferuje szeroki wachlarz alternatyw turystycznych ze swymi górami, pogórzami, jaskiniami, rzekami, jeziorami i gorącymi źródłami.
- Kultura anatolijska jest ta, która łączy w sobie wiele różnych kultur.
- Tradycyjna gościnność turecka jest gotowa podstawa do działań w zakresie turystyki.

Ponadto:

- Jej centralne położenie na styku Europy, Azji i Afryki zapewnia łatwy dostęp do rozległego i zróżnicowanego rynku turystycznego.
- Turcja posiada szybko -rozwijający się rynek turystyczny.
- Liberalne regulacje importowe wspomagają budowę, wyposażanie i utrzymywanie zaplecza.
- Brak rozwoju turystyki na pewnych obszarach i w pewnych specjalizacjach zapewnia znaczne możliwości rozwoju.
- Koszty budowy w Turcji są znacznie niższe niż w pozostałej części Europy.
- Polityka korzystania z gruntów publicznych zezwala na korzystanie z gruntów publicznych przez stosunkowo długie okresy (49 lat); w przypadku wielu działek rozwiązano już problemy infrastrukturalne.
- Inicjatywy na rzecz rozwoju turystyki obarczone są bardziej atrakcyjnymi stawkami i podlegają łatwiejszym warunkom niż porównywalne inwestycje w pozostałych branżach.
- Koszty operacyjne są stosunkowo niskie dla wielu innych krajów.

Wszelkie te czynniki zapewniają inwestującym w turystykę doskonałe warunki.

Inne środki w zakresie rozstrzygania sporów, pod warunkiem że zostaną spełnione warunki zawarte w odnośnych regulacjach a strony uzgodnią powyższe.

Zatrudnianie imigrantów

Personel zagraniczny może być zatrudniony na rzecz inwestycji w Turcji. Biorąc pod uwagę jego ważność wobec inwestorów zagranicznych, zatrudnianie imigrantów jest jasno uregulowane Prawem.

IV. Nowa rola Podsekretarza Skarbu

Polityka Turcji dotycząca inwestycji zagranicznych uległa zmianie od systemu sprawdzającego do systemu monitorującego. W ramach nowej roli, Podsekretarz Skarbu zbierze jakiegokolwiek dane dotyczące inwestycji zagranicznych i określi politykę Turcji dotyczącą inwestycji zagranicznych.

Republika Turcji

Podsekretarz Skarbu

Generalna Dyrekcja Inwestycji Zagranicznych

Nr Eskişehir Yolu: 36 Emek 06510

Ankara

Telefon: (312) 212 8800

Faks: (312) 212 8916

www.hazine.gov.tr

www.investinginturkey.gov.tr

BIBLIOGRAFIA:

SPIS KSIĄŻEK:

„PODRÓŻE”- MAGAZYN TURYSTYCZNY 11/2001

ENCYKLOPEDIA GEOGRAFICZNA ŚWIATA – AZJA.

„ATLAS ŚWIATA” DODATEK DO GAZETY DZIENNIK 11/24.2007

„PODRÓŻE” -MAGAZYN TURYSTYCZNY 8/2006

„PODRÓŻE MARZEŃ. TURCJA” wyd. Mediaprofit Sp. z o.o. Warszawa 2005

„VOYAGE” – MAGAZYN O PODRÓŻACH 05/2006

„TRAVELLER. NATIONAL GEOGRAPHIC” – MAGAZYN 3(14)/2007

SPIS STRON INTERNETOWYCH:

- www.turkey.org
- www.mfa.gov.pl
- www.kultur.gov.tr
- www.onlinehotels-turkey.com
- www.istanbulhotels.com
- www.turcja.org.pl
- www.podroze.pl
- www.turkishodyssey.com
- www.thegnideistanbul.com
- www.turcja.pl
- www.turkey.pl
- www.exploreturkey.com
- www.turkeycentral.com
- www.turystyka.onet.pl
- www.die.gov.tr
- <http://nkg.die.gov.tr>

- www.tuik.gov.tr

SPIS TABEL

Tabela 1 – Średnie temperatury powietrza i wody poszczególnych miejscowości

Tabela 2 – Przyjazdy obcokrajowców do Turcji

Tabela 3 – Podział turystów ze względu na narodowość.

Tabela 4 – Drogi transportu obcokrajowców do Turcji

Tabela 5 – Wpływy z turystyki obcokrajowców.

Tabela 6 – Wpływy z turystyki obywateli Turcji.

Tabela 7 – Średnie wydatki turystów

Tabela 8 – Cel podróży do Turcji

Tabela 9 – Miesięczna liczba wyjazdów obywateli tureckich zagranicę.

Tabela 10 – Rodzaje transportu wyjazdów Turków zagranicę.

Tabela 11 – Miesięczna liczba wycieczek krajowych Turcji

Tabela 12 – Cele podróży wewnętrznej.

Tabela 13 – Liczba turystów przyjeżdżających do Polski.

Tabela 14 – Przyjazdy turystów do Polski w latach 2002 - 2006

Tabela 15 – Zmiany procentowe przyjazdów do polski w latach 2005 - 2006

Tabela 16 – Liczba zakwaterowań turystów zagranicznych w latach 2000 – 2006